

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
123

פרשת תרומה

ועשו לי מקדש – תבנית המשכן

מכון לשבתך – מכוון לשבתך

וביאור הדברים, שאין המקדש של מטה נבנה אלא כצורת המקדש של מעלה, כמו שדרשו בירושלמי ברכות (פ"ד ה"ה) על הפסוק (שמות טו, ז) "מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כווננו ידך" - מכוון כנגד שבתך, כי מרוב אהבת הקב"ה לירושלים של מטה, עשה לו אחרת כנגדה למעלה כמובא בתנחומא (פקודי א), ונשבע שלא יכנס לביהמ"ק של מעלה עד שישכון בביהמ"ק של מטה כמובא במסכת תענית (דף ה ע"ב, ובתנחומא שם). וכן הוא במשכן כמובא בתנחומא (שם ב), ובבמדבר רבה (יב, יב). והמקדש של מעלה אינו חרב², ואף בגלותינו מקריב עליו המלאך מט"ט את נפשותיהן של צדיקים לכפר על ישראל כמובא במדרש רבה³ (שם).

ועשו לי מקדש וכן תעשו לדורות – הוא האדם

והכל תלוי באדם שנברא בדוגמא עליונה כלול מכל מלאכות תבנית העולמות העליונים, וכצורת המקדש עם כל חצרותיו ומבואותיו כמובא בזוהר שלח (דף קסא ע"א), וכתב בנפש החיים (שער א פ"ד בהערה) שלכך עיקר ענין הקודש והמקדש ושריית שכינתו יתברך הוא האדם, שאם יתקדש עצמו כראוי בקיום המצוות כולם, שהם תלויים גם כן בשורשן העליון בפרקי איברי השיעור קומה כביכול של כלל כל העולמות כולם, אז הוא עצמו המקדש ממש ובתוכו ה' יתברך שמו, כמ"ש (ירמיה ז, ד) היכל ה' היכל ה' המה, וכמו שדרש בשערי אורה (שער א) עה"פ "ושכנתי בתוכם", 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד. וביאר עוד, שזהו 'ועשו לי מקדש וגו' וכן תעשו' לדורות, שלא נחשוב שתכלית כוונתו יתברך הוא עשיית המקדש החיצוני, אלא כל תכלית רצונו יתברך בתבנית המשכן וכל כליו, הוא רק לרמז לנו שממנו נראה וכן נעשה, שנהיה רצויים לפניו יתברך כתבנית המשכן וכליו⁴. ובזה ביאור לידי כך שלא יהיה המקדש למעלה בלבד, אלא יביאורו לידי כך שיתגלה גם בעולם הזה, ויבנה המקדש של מטה.

כיצד יזכו ישראל שתהיה השכינה מתהלכת בתוכם

ובמרכבת המשנה (פ' תצוה) ביאר, שזהו שנתנבא יחזקאל (מג, ז) "אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית", כי זכה יחזקאל להשלים צורה של מעלה על ידי תפילתו, ונתהפכו פני השור שבמרכבה לפני כרוב, פני אדם כמובא במסכת חגיגה (דף יג ע"ב), ולכך היה נקרא "בן אדם". ובאמת אילו לא חטאו ישראל בעגל, לא היו צריכים למשכן ולמקדש, כי כל אחד מישראל היה משכן לשכינה והיתה השכינה מתהלכת בתוכם, אבל אחר חטאו היו צריכים לאמצעות המשכן והמקדש להשראת השכינה עליהם על ידי מעשה הקרבנות, כמו שכתב השפתי כהן (כה, ב), ולכך אמר לו הקב"ה מאחר ש"אתה בן אדם", וזכית להשראת השכינה בתוכך, הוכח את בני ישראל שידעו מכוחם ו"הגד את בית ישראל את הבית, ויכלמו מעונותיהם", שמחמת שחטאו הם צריכים לאמצעות בית המקדש, אבל כאשר ישלימו ויתקנו צלם דמות אדם, תהיה השכינה מתהלכת בתוכם ממש, ויהיה גופם כבית המקדש ומשכן לכבודו יתברך.

¹ וכדברי ביאר גם הפנים יפות (כה, ט), וכן דייק החתם סופר (כה, ט) שהכל הוא 'ככל אשר אני מראה אותך', וכפי שאראה לנביאי הדורות בכל דור ודור. ² ובזה ביאר הרמ"א בתורת העולה (ח"א פ"א) מה שנמסרה מגילת המקדש מזוהר לדור בעמידה כמובא במדרש שמואל (טו, א), ולרמז שהמקדש יש לו קיום ועמידה לעולם, ואינו חרב אלא בחיצוניותו, אבל בפנימיותו הוא קיים ועומד לעולם. ³ ובמסכת מגילה (דף יב ע"ב) ובמסכת וביחם (דף סב ע"א) מובא

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם, כָּכֵל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרָאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֵית כָּל פְּלִי וְכֵן תַּעֲשׂוּ (כה, ח-ט). כתב רש"י שהציווי 'וכן תעשו' הוא לדורות, שאף כלי המקדש צריכים להיות בתבנית כלי המשכן, והוא כדברי רב שימי בר חייא במסכת שבועות (דף טו ע"ב). אמנם בירושלמי סנהדרין (פ"א ה"ג) משמע שציווי זה הוא על תבנית המשכן בכללותו, ולא נתבאר שם להדיא שהוא על תבנית הכלים, וזה יש לומר בדעת הרמב"ן (כה, ט) שהשיג על רש"י מכך ששינה שלמה את תבנית כלי המקדש, וכגון מזבח הנחושת שעשאו עשרים אמה אורך ורוחב כמ"ש בדברי הימים ב' (ד, א), ולכך ביאר שלשון הכתוב 'וכן תעשו' אינו אלא לזרזם אל חריצות המלאכה, כי הרמב"ן סבירא ליה שאף לדעת הבבלי במסכת שבועות (שם) אין הציווי 'וכן תעשו' לדורות אלא על תבנית הבנין, ולא על הכלים, וכמו שביאר האור החיים (כה, ט) בכוונת הרמב"ן.

כפי מה מכוונים ומצומצמים מידת כלי הקודש

אמנם כתב האור החיים (שם), שבאמת אין הציווי לדורות על כל כלי המקדש, ויש מכלי המקדש שלא נשתנו מידותיהם ובהם מידת הכלים שנצטוו משה מעכבת, ויש שנשתנו ע"פ רוח הקודש כי אין מידת משה מעכבת בהם, וכגון מידת מזבח הנחושת שנשתנה על ידי שלמה.

כי באמת צמצום מידות המקדש וכליו הן הן נוראותיו וגבורותיו יתברך, וכמובא בפסיקתא רבתי (פסקא טו), שכאשר שמע משה מפי הגבורה 'ועשו לי מקדש', נבהל ונרתע לאחוריו, כי איך תוכל הארץ הגשמית להיות משכן לכבודו יתברך, הלא השמים ושמי השמים לא יכללוהו, אבל אמר לו הקב"ה, לא כפי שאתה סבור, אלא עשרים קרשים בצפון, ועשרים קרשים בדרום, ושמונה במערב, ואני יורד ומצמצם שכינתי בניהם למטה. וביאר האור החיים (שם), שלכך הוצרך הקב"ה להראות למשה תבנית המשכן וכליו כמובא בתנחומא (שמיני ח) ובפסיקתא דרב כהנא (פסקא א), בכדי שידע ויבין שיעור המדוייק הנצרך להשראת שכינתו יתברך, ולא יאמר שהקב"ה לרוב עונותו אינו רוצה להטריח עליו, אבל מהראוי להרבות במידה, אלא ידע שבאמת כך שיערה חכמתו יתברך למידת השראת שכינתו, במידה מכוונת ומדוייקת ממש.

וגם בנין הבית והכלים שעשה שלמה לא היו כי אם על פי נביא, כפי שקיבל במסורת מדור לדור, כמ"ש בדברי הימים א' (כה, יא-ט) "ויתן דויד לשלמה בנו את תבנית האולם וגו', ותבנית כל אשר היה ברוח עמו לחצרות בית ה' וגו', הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכות התבנית", ודרשו בירושלמי מגילה (פ"א ה"א), שמסר שמואל לדוד את מגילת המקדש, בה נכתבו מידותיה וצורותיה כפי שנמסרו מדור לדור, ובנוסף למסורת היה נצרך לכך גם השגת רוח הקודש, וגם לדרוש ולהבין בה דבר מתוך דבר. וסיים האור החיים, שמן הסתם היה הכל נרמז בתורה למבינים ברוח הקודש, והציווי 'וכן תעשו' לדורות אינו אלא לפי הבנת מי שיוודע כוונת התורה ברוח הקודש, אם לשנות ואם שלא לשנות!¹

¹ וכדברי ביאר גם הפנים יפות (כה, ט), וכן דייק החתם סופר (כה, ט) שהכל הוא 'ככל אשר אני מראה אותך', וכפי שאראה לנביאי הדורות בכל דור ודור. ² ובזה ביאר הרמ"א בתורת העולה (ח"א פ"א) מה שנמסרה מגילת המקדש מזוהר לדור בעמידה כמובא במדרש שמואל (טו, א), ולרמז שהמקדש יש לו קיום ועמידה לעולם, ואינו חרב אלא בחיצוניותו, אבל בפנימיותו הוא קיים ועומד לעולם. ³ ובמסכת מגילה (דף יב ע"ב) ובמסכת וביחם (דף סב ע"א) מובא

ואלה יעמרו על הברכה

להצלחת שמואל איזיק בין אהובה ריזל
לרפואה שלימה ישועת והצלחת

פבל נסים בן מרינה, יהושע נתנאל יעקב בן שלמה הכהן, בן ציון בן תמרה
ולהצלחת משפחת כוהנוב, הודיה בת יפה, אוריאל יצחק יעקב בן שושנה רוזט.

לעילוי נשמת

ראו דור דרוו בן רונית
אופיר בן שרה

"כל איש אשר ידבנו ליבו" (שמות כה, ב)

משיעור יום ה' עקב תשע"ב

שורש חיות הנבראים הוא מתקומם שיחיו ויהיה להם קיום

עיקר החיות של כל נברא הוא הרצון והתקוה שלו לחיות, וכאשר מאבד את התקוה והרצון לחיים, נחשך בו הניצוץ האֵלֵהי המחיה אותו. ומאחר שהנקודה הפנימית וניצוץ זה הוא אֵלֵהות הנמשך מהבורא ב"ה להחיות הנבראים, לכך בכל רגע שאדם חי יש בו קשר אל חיי הנצח (ומאחר שבכל רגע בחיים יש נקודה פנימית הדבוקה בנצחיות, יש ערך לכל רגע בחיים כחיי נצח, ומזה בא הנברא לידי שכחה מיום המיתה, כי נשכח מאיתו שדבר זה אינו אלא בפנימיות, ובאמת החיצונית הולך וכלה), ולכן לכל נברא יש את התקוה להתקיים ברגע הבא וביום המחר, וזהו השורש הפנימי והחוזק של הנברא להתקיים בעולם ההולך וכלה.

ולכן כל הקשר של האדם עם עתידו והמשכיותו, שהוא דבר המופלא ונעלם ממנו ואינו תחת ידו - הוא על ידי התקוה שלו להתקיים ולחיות ביום המחר, ודבר זה נקרא מידת הכתר, שהיא שורש הרצון לכל הנבראים, שהוא הרצון לחיות ולהתקיים. ומידה זו היא שמתפשטת ומתלבשת בדעתו של האדם להיות לו ל'דעת' שיכול וצריך הוא להתקיים ולחיות, והתפשטות זו להיות לו ל'דעת' נקראת 'אור ישר', וממנו נולד הרצון בליבו של האדם לעשות ולפעול למען קיומו, כי הדעת מולידה 'רצון'.

והרצון הנולד בלב נקרא 'אור חוזר', מפני שמלביש על דעתו ושורש רצונו הפנימי, שהוא רצונו ותקוהו לחיות ולהתקיים, והוא המגלה כיצד להוציא את שורש רצונו מן הכח אל הפועל, דרך משל, שנשמר מכל דבר שיכול לאבד את חיותו, ורצונו לילך ולטרוח על מזונו וקיומו. נמצא שכל חיות הנברא נמשך מאותו הרצון להתקיים, וקודם שנסתלק חיותו ממנו, מוכרח שיתנתק מאותו הרצון שהוא החוזק והעוצם שלו בקיומו בעולם.

ושורש רצון כלל הנבראים להמשיך את חיותם וקיומם בעולם, הוא מרצון הבורא ב"ה ליתן להם חיים וקיום (ונקרא 'כתר דכתר דמלכות', האחזה לעולם בהאות ו' זעירא), ומרצון הבורא ליתן חיים לנבראים, נתפשט ומתעורר רצון אצל הנבראים בכל העולמות לחיות ולהתקיים.

רצון הנבראים לחיים וקיום ותו לא הוא גלות השכינה

וגילוי רצון זה בעולם נחשב הוא כהעלם רצון הבורא ב"ה, מפני שבזה חפצים הנבראים בחיים וקיום, ותו לא, הוא כגילוי הרצון אצל החיות והבהמות, שכל רצונם הטבעי אינו אלא לחיות ולהתקיים. כי רצון הבורא ב"ה הוא שתהיה מלכותו בגילוי ויתפשטו ויתגלו הרחמים על הכל, וכאשר אין גילוי לרצון זה, הוא נקרא גלות השכינה, מפני שאין גילוי לרצונו יתברך. וכאשר רצון הבורא בהעלם, הוא נחשב מיעוט המלכות, מפני שאין בה אלא אור מועט, וזה בכדי שגם כאשר אין רצון הבורא ב"ה מגולה בעולם, יהיה קיום לנבראים על ידי רצונם לחיים וקיום.

בעם ישראל יש את הכח לחיות למשן הבורא ב"ה

ואמנם שכלל הנבראים אחוזים בחיצוניות הרצון שהוא הרצון לחיים וקיום ותו לא, אבל בישראל נאמר (דברים ד, ד) "חיים כולכם היום", כי שורש רצונם הוא למעלה למעלה, ברצון הרצונות של הבורא ב"ה, ובכוחם לרצות את רצונו יתברך, ומלבד זאת, גם רצונם לחיות - שורשו אינו כשאר הנבראים, אלא גם הוא למען גילוי רצונו יתברך. ובכדי שיתמלא חסרון המלכות, שהוא החסרון בגילוי רצון האל ב"ה, צריך לגלות את רצונו יתברך באופן שיאיר בדעת וברצון. והארת המלכות הוא על ידי המידות, דרך משל, כאשר האדם חפץ בחיים על מנת להיטיב לזולתו, הוא גילוי והארת מידת ה'חסד' ב'מלכות' - כי

התכלית ברצונו לחיים (מלכות) הוא בכדי להיטיב עם זולתו (חסד), וכן כאשר חפץ בחיים על מנת לכבוש את יצרו (גבורה), הוא גילוי והארת מידת ה'גבורה' ב'מלכות', וכן על זה הדרך, שמאירות המידות במלכות, ונעשה רצונו לחיים וקיום כולו לצורך גבוה.

בכל אדם יש את הרצון המגולה שבליבו
ויש את שורש הרצון שאין לו גילוי

ויש לבאר יותר את ענין הרצון. דהנה נודע שעשר מידות הם, כתר חכמה בינה, חסד גבורה וכו' עד מלכות, וכל מידה ומידה מחולקת גם היא לאותם העשר מידות. ומידת ה'כתר' היא כנגד ה'רצון' [ונקרא 'כתר', משום שהרצון הוא דבר נפלא מהאדם, ולכן נקרא 'פלא', וכנגד האות אל"ף ושם אה"י, והוא כהתעוררות באדם הבאה יש מאין, ומקורו הוא בלתי מושג לאדם. ורק במידת ה'חכמה' עולה במחשבתו מה הוא ענין אותו הרצון, עד שיוכל לציירו בדעתו, וכמ"ש (איוב כה, יב) "והחכמה מאין תמצא". כי הרצון הוא התעוררות המתלבשת בשאר המידות, ואין מהותה יכולה להיות מושגת לאדם, ולכן היא כנגד ה'כתר', שהוא חופף על האדם, וכדבר המרום מהשגתו]. וברצון יש גם את אלו העשר מידות מ'כתר' עד 'מלכות', וה'מלכות' שברצון, הוא מה שבא אותו הרצון להתגלות באדם, שהמשמעות בזה היא - גילוי הרצון.

ואחר שנתגלה זה הרצון באדם, מתלבש הוא בשאר המידות - שאינם אלא משמשים לאותו גילוי הרצון, וכל מחשבותיו דיבוריו ומעשיו הם בכדי להוציא לפועל את הרצון.

אמנם יש משמעות וחילוק גדול בין שורש הרצון, שהוא ה'רצון שברצון' לבין הרצון הבא לגילוי, שהוא ה'מלכות שברצון'. כי הרצון שמתגלה באדם, יש לו לאדם את היכולת להבין איזה דבר ממנו על ידי מידות החכמה והדעת שלו, אבל ה'רצון שברצון', שהוא שורש הרצון שהתגלה בליבו, אין האדם יכול לדעת ממהותו כלל, כי אינו בא לידי גילוי כלל באדם.

רצון השי"ת לשכון בבית המקדש
ושורש רצונו ית' להשרות שכינתו בתוכו

וכלליות הרצון שגילה ה' ב"ה בבריאת העולם הוא כמו שאמרו בתנחומא (נשא טז) שנתאווה לו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (ואמרו 'נתאוה', מפני שהוא כרצון המתגלה באדם יש מאין, שאין בזה השגה כאמור, וזה מלמדנו שאין אנו יכולים להשיג ולידע את שורש רצון זה וטעמו שנבוא לחקור אחריו, כי הוא רצונו של הבורא ב"ה הנעלם ונשגב מאיתנו), ושורש רצון זה שהוא ה'רצון שברצון', הוא שישרה ה' ב"ה בתוכו - בתוך כל אחד ואחד מישראל, והגילוי וה'מלכות שברצון' הוא השראת השכינה בבית המקדש.

ואת הגילוי וה'מלכות שברצון', שהוא השראת השכינה בבית המקדש, יכולים אנו לחשוב ולהשיג מחשבה והתבוננות ודעת בזה, ולכך נקרא ה'מלכות שברצון', כי יכול להיות מושג בדעת האדם איזה מעט מחשבה ודעת והתבוננות בענין זה, שתהיה השראת השכינה במקום המקודש בבית ה'. אבל הרצון שברצון, שתשרה השכינה בתוכו, ויהיה כל אחד כמשכן לה', דבר זה הוא בלתי מושג, והוא נפלא מן האדם לחשוב מדבר זה שתשרה השכינה בתוכו.

נמצא שרצון הרצונות של הבורא ב"ה, שהוא הרצון הראשון שרצה השי"ת, הוא שנשמות ישראל יהיו כאחד עם השכינה, והשכינה תאיר בתוכם כמשכן ה', אך דבר זה אינו שייך במדרגת הנשמה כעת ובמדרגת הגופים, ולכך נעשה התלבשות לרצון זה על ידי מידות הבינה והגבורה, בכדי שיהיה לזה גילוי, שהוא השראת השכינה בבית המקדש, מפני שרק באופן זה יהיה הדבר יכול לבוא לידי התגלות.

כי לבוא לכך שישרה הקב"ה את שכינתו על כל אחד כבבית קודש הקדשים, זהו דבר בלתי מושג, שאין השכינה שורה אלא במקום תכלית

היראה והקדושה, עד שאינו נחשב כנמצא כלל - אלא מציאות השכינה לבד. ועד הימים העתידיים לבוא שישילו הנבראים את כל הזוהמה שיש לה קשר אל הגאות - בלתי מושג לנבראים שיהיה כדבר הזה. שהרי כאשר גילה הקב"ה את רצונו זה, פרח נשמתם של ישראל (שבת פ"ב ע"ב), ולא יכלו לעמוד בזה שתשרה השכינה בתוכם, לכך צמצם ה' ב"ה את רצונו, שישרה שכינתו במשכן, שהוא גילוי הרצון אחרי צמצומו באופן שיוכל לבוא לידי גילוי והשגה במדרגת בני האדם, היינו שימלוך אדון השמים והארץ בירושלים בבית המקדש, וכמ"ש (שמות כג, יז) "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'".

על ידי בית המקדש יושלם כל רצונו יתברך ומחשבתו בבריאת העולם

אמנם גילוי הרצון בהשראת השכינה במשכן, אינו כתחליף ותמורה להרצון להשרות השכינה בתוך כל אחד מישראל, ולא עוד, אלא שהשראת השכינה בבית המקדש היא המביאה לתכלית וגילוי הרצון לשרות בתוך ישראל. כי כאשר בית המקדש קיים, הייתה הדביקות להשי"ת קרובה ומושגת לאדם, והיה יכול לבוא לאמונה והשראת השכינה, שהוא התנוצצות מהרצון של השי"ת לשרות בתוך כל אחד מאיתנו, וזהו נחשב כהתפשטות רצונו יתברך לבוא אל הגילוי, היינו לשרות בכל אחד ואחד.

והנה, לעולם מידת המלכות משמשת בכל קומה ובכל עולם כצמצום העליון ומתוך כך כהתפשטות וגילוי אל התחתון, וכך הוא גם בענין הרצון, שה' מלכות שברצון, שהוא גילוי השכינה בבית המקדש, משמש לצמצום העליון ולהתפשטות אל התחתון, שידע ויבין שהעיקר הוא רצון הרצונות. ובית המקדש משמש לצמצום רצון זה, שצמצם השי"ת רצונו הראשון לשרות בתוכנו, בכך שצמצם את שכינתו בין בדי הארון, ובזה מגלה הקב"ה את רצונו, כלומר שצריכים אנו לראות את ענין גילוי השכינה בבית המקדש, כגילוי דעתו ורצונו יתברך לשרות בתוכנו.

ומלבד זאת בית המקדש הוא גם המביא להתפשטות הרצון, כלומר שיבוא גם רצון הרצונות לידי גילוי, עד שיהיו הנשמות במדרגה שיהיו כמשכן ה', ויהיה אז הגילוי שתשכון השכינה בכל אחד ואחד, שגם ענין זה, שהוא התפשטות ראשית רצונו יתברך, נעשה על ידי בית המקדש, שעל ידו מזדככים הכל, ומתבטלת הגאות, עד שבאים לידי כך שיוציאו אל הפועל את שורש הרצון, שהוא להשרות שכינתו בכל אחד ואחד מישראל.

ובזה שרוצים את רצונו יתברך לגלות מלכותו בבית המקדש, ממשיכים בזה את גילוי כל המידות שיאירו במידת המלכות (כמובא בעץ חיים שער לו, ב), היינו בבית המקדש, ובזה שרוצים אותו יתברך בעצמו שישרה בתוכנו, ממשיכים בזה את הארת השכינה מקדושת בית המקדש על כל ישראל, שהוא שלמות גילוי מלכות ה' ב"ה (כמובא בעץ חיים שער י"א, ו). כלומר שתחילה צריך שיתגלה הרצון בבית המקדש, ואחר שנעשה גילוי הרצון העליון, נעשה התפשטות הרצון, שאז יזדככו כולם להיות כמשכן לשכינה. אלא שלעולם יהיה בית המקדש במדרגה למעלה ממדרגתם, כי גילוי ה' ב"ה הוא ללא סוף, וכמ"ש (ויקרא י"ט, ב) "קדושים תהיו כי קדוש אני", ואמרו בויקרא רבה (כד, ט) קדושת למעלה מקדושתכם, כי בכך יעלו ישראל תמיד מחיל אל חיל ומדרגה אל דרגה בדביקות בה' ב"ה, כל לעולם יצטרכו להשיג עוד ועוד כפי עוצם קדושתו יתברך.

על ידי תיקון הרצון נעשית תורת האדם כבית המקדש להעלותו ולזככו

והנה כאשר יש באדם רצון ומקום פנוי בליבו, והוא עוסק בו לחפוף ולרצות בגילוי כבוד שמים בכנין בית המקדש, בזה נעשית תורתו כבית המקדש, ונעשה מכך שעשועים לפני השי"ת, עד שמחשיבו ככונה את בית ה', כי מראה הוא פנים אל רצון ה' ב"ה, ונעשה ענין השתוות בין רצונו לרצון השי"ת, ובזה תורתו מאירה, וכל תורתו היא כהקרבת כל הקרבנות. ובזה נעשה אצלו התפשטות הרצון, היינו שתורה במדרגה

כזו, מזככת את האדם ומבטלת ממנו הגאות, ובזה נעשה התפשטות הרצון הראשון, שנעשה הוא עצמו אכסניה לשכינה, שזהו נצנוץ מהגילוי שיהיה לעתיד, שישרה הקב"ה את שכינתו על כל אחד ואחד, וידמו ישראל לנביאים ומלאכי השרת כאשר עמדו לפני ה' ב"ה בהר סיני כמובא בזוהר פנחס (דף רכ"א ע"א).

כי הנה בית המקדש הוא לב העולם כמובא בזהר שלח (דף קס"א ע"ב), והמשמעות בזה, שהצדיקים מגלים את הרצון העליון של הבורא ב"ה להתגלות בעולם עד שנעשה הוא ל'דעת' אצל ישראל, שהיא דעת שה' ב"ה הוא שצריך למלוך בעולם, ולא בשר ודם, ודעת זו מולידה את הרצון בלב ישראל להיות כ'אור חוזר' לרצות בגילוי מלכותו יתברך, וזה הוא בנין בית המקדש.

נמצא שכל השראת השכינה בעולם היא בכדי שתשרה השכינה בישראל, וכל המשכת השכינה נעשה על ידי הרצון שלנו שיהיה הוא יתברך כאן איתנו בעולם, וכל תיקון העולם נעשה על ידי זה הרצון.

הרצון לבית ה' ומשכן השכינה הוא כל תקוות האדם ומשענתו

ובית זה שאנו כוספים ומשתוקקים אליו, הוא מקור כל הטובות וכל גילוי הרחמים ותחיית המתים וגילוי מעלת ישראל, וכל ההבטחות שבנביאים על הגילויים העתידיים - הכל יתגלה דוקא מבית זה שבחר בו הבורא ב"ה, שממנו יתגלה אל הנבראים וישפיע להם את מידת חסדו וטובו הנצחי.

וכל זה לא נעשה אלא על ידי מידת הרצון, וכשם שתקוות הנבראים והרצון שלהם לחיות ביום המחר, הוא כל חיותם כאמור, כך כל תקוות נשמות ישראל הוא על בנין בית המקדש שהוא מקור חיותם, כמ"ש 'ואתם הדבקים בה' א-להיכם חיים כולכם היום', היינו שישראל יונקים הם מצד החיים האמיתיים והנצחיים המתגלים בבית המקדש ומשכן ה'. וכפי שרצון הנבראים לחיות הוא מתקוה שיהיה להם אחרית טובה, כך הרצון שלנו עם ישראל בכל עסק התורה ועשיית המצוות, צריך להיות מתוך התקוה שיש לנו על בניית בית ה', ששם הוא הגילוי של המקור משם חוצבנו, וכל תקוותנו הוא על גילוי והשראת השכינה בתוכנו.

שורש הגאות ומלוכת בשר ודם הוא מניתוק ושכחת הרצון

ומפני שבנין וגילוי מלכות ה' ב"ה אינו נעשה אלא בעיקר על ידי ענין הרצון כאמור, כל עבודת האדם וכל תיקון העולם אינו תלוי אלא בענין הרצון.

כי הנה שורש כל הקלקולים שנעשו בעולם נמשכים הם מהרצון של 'אנא אמלוך' (ע"ח שער י"א, ה), והמשמעות בזה, שאחר שהשיג האדם איזה דבר מן האמת, חפץ הוא תיכף להוציאו מן הכח אל הפועל, וסובר בדעתו שמאחר ש'הרשות נתונה', יוכל לפעול הדבר כרצונו, אלא שכאשר בא הדבר לגילוי מן הרצון לידי מעשה, נפרד הוא מהרצון הנקי שהיה לו בתחילה, ונעשה הדבר כמו שיוצא למלוך לבדו, במחשבה דיבור ומעשה המנותקים מהרצון הטהור שהיה לו בתחילה.

וכל זה מפני ששכח את מעלת ה'רצון' והרעותא דליבא, שהוא העיקר שעולה לנחת רוח לפניו יתברך, וחושב שגדולת 'מעשיו' בעבודתו הם שיעלו לנחת רוח לפני ה' ב"ה.

אמנם כפי שחיות כל הנבראים נמשך משורש רצונם לחיות ולהתקיים, כך בכדי שיהיה קיום לעבודת השי"ת, יש להמשיך את הרצון הטהור בכל ענין העבודה שעובד לפני השי"ת, הן במחשבה והן בדיבור ומעשה. אך כאשר אינו ממשיך הרצון בתורתו ועבודתו, היינו שאינו נותן לו מקום חשוב ונעלה בכל עבודתו, מתנתק הוא מחיים הפנימיים של כל עבודת הנברא לפני הבורא ב"ה, שעיקרה אינו אלא מכח הרצון, ובזה נעשה ענין השבירה, שאין קיום לעבודתו, ואינו יכול לעמוד ולילך הלאה בעבודתו, כי צריך לחזור להתחלה, היינו לחזק הרצון - עד שלא ישכחוהו כאשר יבוא לידי מחשבה דיבור ומעשה.

כפי חוזק ועוצם הרצון כך יתקיים ועמוד בתורתו ועבודתו

כי הנה נתבאר לעיל שהולדת הרצון בלב האדם נעשה הוא לאור חוזר, המביא את האדם לרצות ולהשתוקק אל עבודת הבורא ב"ה, וזה הוא הכלי והלבוש האמיתי להשראת השכינה. והנה נודע הוא שכל מה שנעשה ענין 'אור חוזר' אינו אלא על ידי עיכוב ומסך (ע"ה שער ד, א), שכאשר יורד האור העליון נעשה ענין הכאה על המסך המעכבו, ומתוך זה חוזר האור כלפי מעלה להלביש ולגלות את האור העליון.

וכך הוא הדבר בענין הרצון, שכאשר משיג האדם דעת של אמת, נמשכת היא ומכה על ליבו שהוא כמסך, וזהו המוליד בליבו את החפץ והרצון למדרגות קדושה וטהרה והשגה וידיעה בתורה הקדושה. אלא שכפי שיעור עביות המסך שיש בליבו, כך יהיה האור חוזר גדול יותר, וילביש לכל מה שירצה להשיג בעבודת השי"ת.

וביאור הדברים, שכאשר מקבל האדם דעת מה צריך לרצות בזה העולם, תיכף רוצה לילך להשיגו, למרות שאין הוא רוצה זאת בכל חדרי ליבו, ולכן בא לידי כך שנעשית עבודתו כהרגל ומצוות אנשים מלומדה. וזה מפני שלא הכניס את הדעת והרצון הזה למטה במקום העביות שבליבו, ועל כן לא ירדה הדעת (שהיא הדעת המולידה את הרצון כאמור) אלא למקום זך יותר בליבו, הנחשב כמסך שאין בו עביות כל כך, וממילא אין הדעת מכה בו בחזוקה, ולכן גם האור חוזר, שהוא הדעת שנוולד בליבו, אינו מלביש את כל עבודתו במחשבה דיבור ומעשה.

ומפני זה נעשה עיכוב ומונע על רצונותיו, שאינו מצליח להוציא מן הכח אל הפועל את רצונותיו בעבודת השי"ת. כי עיקר עבודת השי"ת היא הרצון שיש לאדם בעבודתו, על דרך משל, כאשר יתן אדם מתנה לחברו, לא יהיה העיקר בזה אלא מה שמראה בזה לחברו את רצונו להיות עימו באהבה ורעות, וכך הוא בעבודת השי"ת, שכל התורה והמצוות הם כדורון שמביאים אנו לפני המלך, והעיקר החשוב בעיניו, הוא הרצון של מביא הדורון.

ולכן בכדי שיבוא האדם לעבוד להשי"ת באמת ובנקיות ולמען טובתו הנצחית, הנה כאשר יחפוץ באיזה מדרגות בתורה הקדושה ודרך ה', צריך שיקח עימו את הרצון הטהור לדבוק בה' ב"ה, ולא ישכחהו בכל דורון שמביא לפני המלך. ולזה נעשה ענין העיכוב לאדם שאינו מצליח להוציא את רצונו מן הכח אל הפועל, וכל זה בכדי שישב להתחלה לחזק את הרצון באופן שיעלה מעמקי ליבו, ויעלה כחץ מקשת, וככל שיצא הרצון ממקום עבה יותר שבחדרי ליבו, כך יעלה מעלה יותר להלביש את כל תורתו ועבודתו, עד שיהיה הרצון הדבר העיקרי שמביא הוא לפני המלך בכל עבודתו.

עיקר השמחה שישמה האדם בשלו הוא ברצונותיו הקדושים

ובכדי שילך האדם בדרך קדושת הרצון, מוכרח שידע ויכיר את מעלת רצונותיו הקדושים, כי בארץ אין ערך לענין הרצון בלא מעשים, אך בשמים יש משקל גדול מאוד מאוד בכל רצון קל שיש לכל איש מישאל.

וזה הוא עיקר השמחה שצריכה להיות לאדם, שיש לו מקום בליבו לרצון אל התורה, ויש לו רצון להיות סמוך לדרך ה'. כי בכל מעשה אשר יעשה האדם בעולם אינו יכול לשמוח בשלימות, מפני שאין האדם שמח אלא בשלו, וכל מעשיו הם מכך שנתן לו השי"ת את הכח והחיל לעשות כן. כי הנה הוא יתברך ריבון כל המעשים, אך את הרצון לרצות אותו יתברך ואת מלכותו, הנה בדבר זה נתן הקב"ה מקום לנבוא לתקן את הפגם הראשון שנעשה בכריאת העולם, שנעשה ענין ושורש לרצון הנבראים למלוק בעצמם, ודבר

זה אינו נתקן אלא ברצון, ששם נעשה גם כן הפגם בענין זה כנודע, וכאשר רוצה האדם את ה' ב"ה, אינו בא מזה לידי קנאה גאות ותחרות כהנסיין בדיבור המעשה והמחשבה, כי בארץ אין מחשיבים את הרצון, אמנם לפני ה' ב"ה הרצון הוא תיקון הכל.

עיקר ההבחנה היא שיבדוק האדם אם רוצה הוא את השי"ת

וכפי שהעולם תאבים לממון, יותר מכך צריך שיהיה איש ישראל משתוקק ורוצה את השי"ת. כי שורש חיות כל הנבראים הוא מרצונם לחיות ולהתקיים, ורצון זה מתפשט בדעתם - שצריכים הם לעשות ולפעול למען קיומם, ודעת זאת מולידה בליבם את הרצון והתאוה לממון, כי מפני ששורש רצונם לחיות הוא ניצוץ אלהי ונצחי, שוכחים הם את יום המיתה, ונשתבש דעתם לרדוף את הממון כל חייהם. והנה כאשר טורחים הם אחר הממון בכל מיני השתדלות וטרחה, אם מצליח להם תאותם - חפצים הם בעוד ועוד ממון, ואם נמנע מהם הממון - מתגברים הם ברצון חזק יותר להשיג זאת בטרחה והשתדלות יתרה.

וכך הוא ענין הרצון בעבודת השי"ת, שהוא השורש והחיים והקיום לכל דבר בקדושה, צריך שישאיר את הרצון לעולם חי בליבו, וידע מגודל מעלתו וחשיבותו, כי כשם שבארץ מחשיבים בני האדם את הממון, יותר ויותר מכך נחשב מעלת הרצון של ישראל בעליונים.

וזה צריך להיות עיקר החוזק והכח של האדם, שיבדוק בעצמו אם יש לו רצון אל ה' ב"ה, ואם יש לו רצון אל הקדושה ואל דרך ה'.

הדבר המשובח ביותר לפני השי"ת הוא הרצון של האדם בעבודתו

אמנם יש הרבה שליבם מלא ברצונות קדושים לעבודתו יתברך, אך מלא הוא גם במרירות על כך שאינם רואים את הפירות מרצונותיהם. וצריך לידע שזהו מזוהמת הנפש - שעל ידו ההבחנה היא כפי מראה בני האדם, אך בשמים אין הדבר כן כלל, כי הרצון בשמים נחשב הוא כדבר הגדול ביותר שאין למעלה ממנו, וכאשר היה מביא האדם קרבן לבית המקדש, לא היה עולה ונכנס לפני ולפנים בעולם האצילות אלא הלב הנשבר והרעותא דליבא, והכל הוא כפי הכוונה של הכהן ובעלי הקרבן כמובא במשנה זכאים (ד, ו).

ולכן יש לכל אדם במה לשמוח בעצמו הרבה מאוד, וצריך הוא למנות את רצונותיו, ולהוציאם בפיו ולעשות מהם עיקר גדול בכל עבודתו, ובזה נעשה רצונו העיקר בכל דבר שמביא לפני המלך, ובודאי וודאי ללא ספק, שכאשר ישב תמיד לענין הרצון ויחזקו עד שיצא מעמקי ליבו, יזכה בכך להוציא כל רצונותיו מן הכח אל הפועל, ולא עוד, אלא שכל מחשבה דיבור ומעשה שיעלה לפני השי"ת יחשב כדבר השלם, מפני שהוא דורון הבא מרצון שלם של הנברא, כי כל העולם הוא של הבורא ב"ה, ואינו רוצה מן האדם אלא את הרצון שלו בכל תורתו ועבודתו.

כי הרצון הוא כהדבר המשובח ביותר שאפשר להביא לפני המלך, וגם ברצון יש מדרגות על מדרגות, וככל שיהיה הרצון זך ונקי יותר, כך הוא בחשיבות ומעלה יותר. וכך ביררו את התרומות למשכן ה', שמה שנעשה ברצון זך יותר, נעשה עימו דבר קדוש וקרוב יותר אל אור השכינה. וזה אשר נאמר (שמות כה, ב) "כל איש אשר ידבנו ליבו" ופרש"י רצון טוב. וזהו 'זהב וכסף ונחושת' שכל אלו הם מדרגות הרצון, הנחשבות למעלה כמיני זהב ומרגליות שמלקטם הקב"ה מלכבות ישראל, ומהרצונות עצמם נעשה השראת השכינה בעולם. וכך נזכה לזה גם עתה, שכפי מעלת הרצון של האדם לבית ה' ושתשרה השכינה בתוכינו, כך הוא מעלתו וחלקו בבית ה' והשראת השכינה.